

Visie Sociaal Domein

Bouwen op de kracht van de samenleving

Team Strategie en Team Sociaal Beleid

1-6-2019

Met lef, vertrouwen, samen en toegevoegde waarde gaan wij de samenwerking met onze partners aan en bouwen we aan een gezonde inclusieve samenleving.

Inhoud

Vooraf.....	3
Inleiding.....	4
Trends.....	5
Inter Bestuurlijk Programma (IBP).....	5
Tweedeling maatschappij.....	5
Global Goals.....	5
Een brede kijk op gezondheid.....	6
Regionale samenwerking en het Maatpact.....	6
Omgevingswet.....	7
Resumé.....	7
Uitgangspunten.....	7
Bestaande lokale context.....	7
Strategische Meerjaren Agenda Hart van Brabant.....	8
Maatschappelijk consultatie traject.....	8
Visie.....	10
Kracht van onze inwoners:.....	11
Kracht van onze (gemeentelijke) partners:.....	11
Kracht van de gemeente:.....	11
Middelen.....	12
Gebruikte bronnen.....	12
Bijlage 1: Opbrengst week sociaal domein.....	13

Vooraf

Voor u ligt de nieuwe visie sociaal domein van de gemeente Dongen. In deze visie formuleren wij de bouwstenen om te komen tot een gezonde inclusieve samenleving. Voor een beperkte groep mensen is daar nu geen sprake van, omdat zij op een aantal leefgebieden tegen problemen aanlopen, waar men, onder andere vanwege de onderlinge samenhang, alleen niet meer uit kunnen komen. In het Inter Bestuurlijk Programma hebben alle overheden afgesproken, deze problematiek gezamenlijk op te pakken. Een dergelijke aanpak sluit naadloos aan op het zogenaamde 'Web van positieve gezondheid van Machteld Huber'. In dit web wordt gezondheid niet benaderd vanuit aanwezigheid van ziekte of een beperking maar meer vanuit wat iemand nodig heeft om zelf regie te voeren over zijn of haar leven, dus van wat men wel kan. Sommigen hebben hierbij hulp nodig. Vandaar dat wij voor de totstandkoming van deze visie contact hebben gezocht met instellingen en organisaties, die hierbij een helpende hand kunnen bieden. Mede dankzij hun inbreng hebben wij een zestal uitgangspunten kunnen formuleren, die de basis vormen van een aantal nog nader te bepalen maatschappelijke opgaven, waaronder die van armoedebestrijding en bevorderen van een inclusieve maatschappij.

Inleiding

Sinds de invoering van de decentralisaties per 1 januari 2015 is er veel tijd en energie gestoken in de transities (Jeugdwet, de Wet maatschappelijke ondersteuning en de Participatiewet). Er is nu een behoefte aan een visie van waaruit de komende jaren de transformatie kan worden ingezet. Ook de beheersbaarheid en betaalbaarheid is de komende periode een belangrijk punt van aandacht.

In het coalitie akkoord Bouwen aan Dongen 2018-2022 staat, dat er behoefte is aan een brede visie op het sociale domein, waarbij zowel aandacht is voor ontschotting tussen de diverse regelingen als voor samenhang met de visies op sport en onderwijs.

In de vastgestelde beleidsnota 'Het Sociale Domein in Dongen' voor de periode 2015 - 2017 is aangegeven, dat in de basis inwoners eerst zelf verantwoordelijk zijn voor een oplossing van een hulpvraag. Tegelijkertijd zorgen we dat er altijd een vangnet is voor mensen die het, tijdelijk of permanent, op eigen kracht niet redden. Deze basis gedachte ligt ook ten grondslag aan de onderhavige nieuwe visie.

Deze basis vinden we ook terug in onze Toekomstvisie 2025 "Investeren in relaties". Het bestuur heeft uitgesproken dat Dongen een zelfstandige gemeente blijft, waar het prettig wonen, werken en leven is. Dit doen we door in elkaar te investeren. Dat vraagt om een flexibele overheid die bereid is te luisteren naar wat de samenleving bezig houdt, een overheid die de inwoners stimuleert om, vanuit de eigen verantwoordelijkheid, zelfredzaam te zijn en daarvoor de randvoorwaarden schept. Deze "grondhouding" zal als een rode draad door de visie van het sociaal domein lopen.

Bij de totstandkoming van deze visie zijn onze partners geconsulteerd. Wij willen iedereen bedanken voor de inbreng, want mede dank zij deze inbreng hebben wij de visie zoals die nu voorligt kunnen opstellen

Tot slot merken wij hier nog op, dat deze visie op hoofdlijnen de koers aangeeft voor het sociaal domein voor de komende jaren.

Trends

In deze paragraaf staan we kort stil bij een aantal trends. Trends die we in ogenschouw moeten nemen bij de doorontwikkeling van ons beleid.

Inter Bestuurlijk Programma (IBP)

"Veel mensen in Nederland hebben het 'goed'. Ze hebben een baan, inkomen, sociale contacten, voelen zich gewaardeerd, geaccepteerd, weerbaar en beschermd. Voor een beperktere groep mensen is dat helaas niet het geval. Tegen hun zin en vaak buiten hun macht worden ze geconfronteerd met een gebrek aan eigenwaarde en zelfredzaamheid, met gevoelens van eenzaamheid en vervreemding, met situaties van uitsluiting, onveiligheid of zelfs mishandeling, met onbenutte talenten, kwetsbaarheid in het onderwijs of op de arbeidsmarkt, of met andere terugkerende intens beleefde negatieve ervaringen. Meestal zijn het problemen die niet op zichzelf staan, maar met elkaar samenhangend de levensloop van mensen bepalen. De aanwezigheid van dergelijke problemen in een welvarend land als Nederland voelt wrang".¹

Tweedeling maatschappij

De samenleving is de afgelopen jaren sterk veranderd. Vanwege de sterk veranderde samenleving is onze visie niet in beton gegoten, zodat we direct kunnen inspelen op maatschappelijke ontwikkelingen. Belangrijke maatschappelijke trends zijn o.a. : vergrijzing, ontgroening, variëteit in relaties, technologische ontwikkelingen/ robotisering, flexibilisering arbeidsmarkt, klimaat en duurzaamheid. We gaan naar een wereld toe waarin mensen zelfredzaam moeten zijn en over voldoende basisvaardigheden moeten beschikken om te kunnen participeren.² Voor sommigen is dit een te grote uitdaging. Voorkomen moet echter worden, dat er tweedeling in de maatschappij ontstaat, bijvoorbeeld tussen arm en rijk of tussen hoog- en laagopgeleid.³

Global Goals

In 2015 hebben alle landen van de VN 17 duurzame ontwikkelingsdoelen vastgesteld voor de periode van 2015 - 2030. Het gaat daarbij om doelen als geen armoede, geen honger, gelijke kansen voor iedereen, bevorderen dat iedereen lang en gezond kan leven, dat iedereen mee kan doen in de maatschappij, enz. In de nu opgestelde visie wordt rekening gehouden met en uitvoering gegeven aan genoemde doelen.

¹ In het IBP hebben alle overheden afgesproken vraagstukken met allerlei dwarsverbanden gezamenlijk op te pakken

² Landelijk maatschappelijk beeld uit "De toekomst tegemoet van het SCP"2016

³ Zie ook rapport Sociale tweedeling in Brabant van februari 2019, in opdracht van de Provincie en de Vereniging Brabantse Gemeenten.

Een brede kijk op gezondheid

Eigen kracht, versterken autonomie, zelfredzaamheid zijn termen die we de afgelopen jaren veelvuldig hebben gehoord. In de aanpak in de zorg ligt doorgaans het accent op de aandoening. Alle aandacht gaat uit naar de klachten en de gezondheidsproblemen en er is minder oog voor wat mensen nog wel kunnen. Positieve gezondheid kiest een andere invalshoek. Positieve gezondheid is het vermogen om zich aan te passen en zelf regie te voeren, in het licht van de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen van het leven. Gezondheid is dus niet alleen de aanwezigheid van een beperking of een ziekte. Deze brede definitie van gezondheid kent 6 dimensies (zie onder). De wensen en de behoeften van de inwoner op deze 6 dimensies vormen het uitgangspunt. In de zorg wordt dit instrument gebruikt. In dit kader wordt het als een voorbeeld in het omdenken gebruikt, namelijk het denken in mogelijkheden in plaats van beperkingen. Niet alleen kijken, naar wat iemand niet meer kan, maar kijken wat iemand nodig heeft om zelf regie te voeren over zijn over haar leven.

PIJLERS VOOR POSITIEVE GEZONDHEID

www.PositieveHealth.com – versie november 2015

Regionale samenwerking en het Maatpact

De gemeente Dongen maakt onderdeel uit van de regio Midden- Brabant. Voor het sociaal domein, werken we in de regio samen. Ons uitgangspunt is lokaal wat lokaal kan, regionaal waar het met moet of meerwaarde heeft.

Gemeenten worden geconfronteerd met tekorten binnen het sociaal domein. Dit speelt ook in de regio Midden-Brabant/ Hart van Brabant. Gemeenten zijn op zoek naar innovatieve aanpak, waarbij andere slimme(re) oplossingen leiden tot hetzelfde resultaat maar met minder kosten. De gemeenten in de regio Hart van Brabant gaan aan de slag met huishoudens waarvan bekend is dat ze te maken hebben met veel problemen tegelijkertijd. Voor deze gezinnen worden vaak kostbare

voorzieningen ingezet. Bureaucratische systemen staan vaak een effectieve en efficiënte werkwijze in de weg. Om dit te doorbreken maakt de regio financiële middelen vrij opdat ervaring kan worden opgedaan met het doorbreken van regels en werkwijzen die een succesvolle aanpak in de weg staan. Gestart wordt met 50 huishoudens waarvoor ook de gemeente Dongen een aantal casussen heeft aangedragen. Na een half jaar hiermee ervaring te hebben opgedaan, wordt het project opgeschaald en uiteindelijk ook bij de verschillende gemeenten geïmplementeerd.

Omgevingswet

Met de komst van de nieuwe Omgevingswet⁴ vindt er een verbinding met het fysieke en het sociale domein plaats. Er komt meer ruimte voor lokale keuzes, waardoor gemeenten beter en sneller kunnen inspelen op

maatschappelijke ontwikkelingen. Gemeenten krijgen ook meer ruimte om een integrale en samenhangende aanpak te ontwikkelen bij de inrichting van de (fysieke) leefomgeving. In de omgevingsvisie moet een verbinding gemaakt worden met het sociaal domein. Zaken als langer zelfstandig wonen, participatie, gezondheid en een inclusieve samenleving komen ook aan bod. Het gaat dan dus niet meer alleen over de fysieke kant van de leefomgeving, maar vooral over de samenleving zelf.

Resumé

Onze samenleving ontwikkelt zich snel. Door de toenemende digitalisering wordt onze samenleving steeds ingewikkelder. We moeten er voor waken dat er geen onoverbrugbare kloof gaat ontstaan tussen arm en rijk, hoog- en laagopgeleid, gezond en ongezond. Niet alleen de samenleving wordt ingewikkelder, de ondervonden problemen zijn dat ook. We gaan uit van de positieve gezondheid. Binnen het sociaal domein maken we verbinding tussen de verschillende domeinen, wonen, werken, onderwijs, gezondheid, vrije tijd, duurzaamheid en veiligheid. We zetten ons in voor een gezonde, inclusieve samenleving voor jong en oud. Dit kan de gemeente niet alleen. Samenwerking met maatschappelijke partners, zowel professioneel als vrijwilligers, is een voorwaarde

Uitgangspunten

In voorgaande paragraaf zijn een aantal maatschappelijke trends in beeld gebracht die van invloed zijn op het bepalen van de lange termijn visie sociaal domein. Daarnaast zijn de volgende bronnen eveneens een belangrijke basis voor de uitgangspunten en de daaraan gekoppelde visie

Bestaande lokale context

De raad van Dongen heeft eind 2013 de beleidsnota "Het Sociale Domein in Dongen" vastgesteld voor de periode 2015 - 2017. De in deze nota geformuleerde uitgangspunten zijn nog steeds actueel:

⁴ Met de Omgevingswet bundelt de overheid de regels voor ruimtelijke projecten. De wet treedt in 2021 in werking.

- het beleid is gericht op het bevorderen van zelfredzaamheid en participatie.
- uitgaan van de mogelijkheden van wat mensen en hun directe omgeving kunnen.
- één gezin (huishouden), één plan, één regisseur.
- voorkomen in plaats van genezen.
- we voeren de transities uit binnen de middelen die het rijk daarvoor beschikbaar stelt.

Strategische Meerjaren Agenda Hart van Brabant

In de regio Hart van Brabant werken we op diverse terreinen samen. Binnen het sociaal domein gaat het om Jeugdhulp, arbeidsparticipatie en maatschappelijke ontwikkeling. Deze samenwerking heeft geresulteerd in een Strategische Meerjaren-Agenda. In het sociaal domein gaan we uit van het principe van meedoen en het centraal stellen van de leefwereld van de inwoners. Er zijn vier uitgangspunten (de leidende principes) voor een integraal en preventief sociaal domein:

1. Meedoen: een positief leefklimaat waarin iedereen volwaardig meedoet.
2. De vraag van de inwoner is leidend, mensen zijn belangrijker dan regels. We bieden resultaatgerichte ondersteuning op basis van maatwerk.
3. Eén huishouden, één plan, één coördinator, en ook op termijn: één ontschot budget per huishouden. Ofwel het centraal stellen van de leefwereld van de inwoners.
4. De veiligheid van inwoners vormt altijd de ondergrens.

Maatschappelijk consultatie traject

In Dongen doen we dingen samen. Voor deze visie heeft een brede maatschappelijke consultatie plaats gevonden voor het formuleren van de uitgangspunten. Namelijk de social week, Tour de Dongen, ontbijtsessies en bijeenkomst met de adviesraden (zie bijlagen). Deze sessies leveren de volgende inzichten op die we, naast de al bestaande lokale context gebruiken als aanvullende uitgangspunten voor de herijkte visie op het sociaal domein.

Uitgangspunt 1: Uitgaan van de positieve gezondheid

Gezondheid is het vermogen je aan te passen en je eigen regie te voeren in het licht van de sociale, fysieke en emotionele uitdagingen van het leven.⁵ Deze definitie geeft het begrip gezondheid een andere, brede invulling. Deze brede benadering wordt positieve gezondheid genoemd en heeft betrekking op het lichamelijk- en mentaal welbevinden, zingeving, kwaliteit van leven, sociaal maatschappelijke participeren en dagelijks functioneren. Samen werken aan een positieve gezondheid, gebaseerd op veerkracht, functioneren en eigen regie is de basis van de integrale aanpak.

Quote tekstwolken:

- ***werken aan een positieve gezondheid***
- ***sport als middel, bewegen werkt in alle opzichten.***

Uitgangspunt 2: Samenwerken en winst door verbinding

De inwoners uit Dongen kunnen voor de ondersteuning op meerdere leefgebieden terecht bij diverse organisaties. Uit de maatschappelijke verkenning blijkt dat er een grote behoefte is aan verbinding tussen de organisaties. Dit gaat om elkaar kennen, elkaars aanbod kennen en samenwerken. Op

⁵ Definitie van Machteld Huber

deze wijze kunnen onze inwoners snel en gericht doorverwezen worden voor passende ondersteuning.

Quotes tekstwolken:

- **Voor een goede samenwerking tussen alle partijen is een sociale kaart onontbeerlijk**
- **Ken elkaar en stem de samenwerking op elkaar af.**
- **Quote: Hoe kunnen we dit voortzetten met elkaar waarbij we niet altijd naar de gemeente kijken.**

Uitgangspunt 3: Leefwereld van de klant boven de systeemwereld.

Bij de overheveling en het inregelen van uitvoering van de transitie is een deel van de systeemwereld van deze taken meegenomen. Het gaat om uniformering, standaarden en afrekenbaarheid. Dit staat haaks op maatwerk, integraliteit. Het schuurt behoorlijk met de leefwereld van de burgers. Deze zijn meer gebaat bij maatwerk, diversiteit en een informele benadering. In de fase van transitie naar transformatie staat de vraaggerichte en integrale ondersteuning aansluitend op de leefwereld centraal. Steeds vaker maken gemeenten gebruik van de kennis van ervaringsdeskundigen. Daarvoor is innovatie, ontkokering, voorkomen van overbodige bureaucratie, nodig.

Quote tekstwolk:

- **De leefwereld is belangrijker dan de systeemwereld**

Uitgangspunt 4: Problemen worden integraal en in samenhang aangepakt

Bij integraal werken is er een samenhang in de aanpak van de ondervonden problemen in alle leefgebieden. Dit doen we vanuit:

- het perspectief van de inwoner: een samenhangende aanpak die aandacht heeft voor alle leefgebieden en alle vraagstukken waar hij mee worstelt.
- Een organisatorisch perspectief: professionals werken met elkaar samen en bureaucratische verkokering wordt voorkomen.

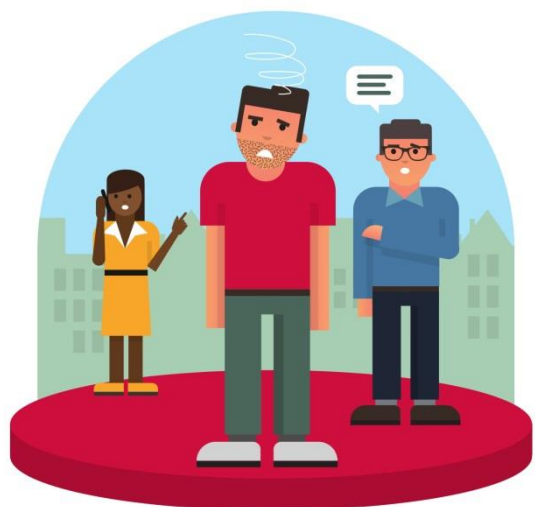
De verwachting is dat integraal werken op de lange termijn de dienstverlening niet alleen effectiever maar ook goedkoper maakt.

Quote tekstwolk:

- **samen op één eiland in plaats van tien.**

Uitgangspunt 5: Voorkomen is beter dan genezen

Door meer te investeren in preventie moeten inwoners sneller geholpen worden, met als doel problemen vroegtijdig op te lossen en op termijn kosten te besparen. Hiermee worden niet alleen dure hulpverleningstrajecten in de toekomst voorkomen, maar wordt er ook veel menselijk voorkomen.

Quote tekstwolven:

- **kijk naar de lange termijn in plaats van wat kost het nu.**
- **voorkomen is beter dan genezen.**

Uitgangspunt 6: Een inclusieve samenleving:

Zonder toegankelijkheid, zowel fysiek als sociaal, is participatie niet mogelijk. Gemeenten moeten daarom op weg naar een inclusieve samenleving. In 2016 trad het VN verdrag hierover in werking wat regelt dat goederen en diensten ook toegankelijk en bruikbaar moeten zijn voor mensen met een beperking. Het gaat om toegankelijkheid in de brede zin van het woord. Dit speelt op alle leefgebieden. Dit betekent dat we bij het ontwikkelen, de implementatie van beleid, het treffen van maatregelen c.q. het geven van voorlichting hiermee rekening moeten houden. Dit doen we samen met de doelgroepen die het betreft.

Quote tekstwolven:

- **Begrijpbare taal en laaggeletterdheid**
- **Persoonlijke benadering van ouderen in plaats van volledige inzet op digitalisering**

Visie

Het is belangrijk dat onze inwoners gezond en gelukkig zijn en kunnen meedoen. Onze kernboodschap is dat iedereen in Dongen meedoet in de samenleving en dit doet naar vermogen. We stellen de leefwereld van de mens centraal. Dit sluit aan op onze toekomstvisie:

Dongen zorgt!

De ontwikkelingen naar een participatiesamenleving zijn ingezet. De verzorgingsstaat wordt omgevormd tot een zorgzame samenleving. Het beleid van de overheid is in de kern terug te voeren op het appelleren aan de eigen verantwoordelijkheid van de inwoners en het versterken van hun zelfstandigheid en zelfredzaamheid. Zo lang als mogelijk moet een inwoner de dingen zelf blijven doen. Zelfstandig blijven wonen, zelf uit de omgeving / het sociale netwerk hulp organiseren. Pas daarna komt de professionele zorgverlening in beeld. De gemeente fungeert als vangnet.

Bron: Toekomstvisie 2025 Investeren in relaties.

Ons doel is dat mensen een positief gezond, gelukkig en een betekenisvol leven leiden. De gemeente Dongen reikt hier handvatten aan gericht op zelfredzaamheid, samenredzaamheid en participatie. Daarbij gaan we uit van wat kan en wat men kan leren. We willen een gezonde, sterke en sociale samenleving zijn.

Waar wil de gemeente Dongen naar toe in het sociale domein?

Kijkend naar de doelstelling van de decentralisaties, de uitdaging hierbij aan gemeenten, de maatschappelijke ontwikkelingen, de veranderende rol van de (gemeentelijke) overheid, de relatie met

ontwikkelingen zoals de Omgevingswet, de Global Goals, het consultatie traject en de daaruit geformuleerde uitgangspunten, is onze visie op het sociale domein als volgt opgebouwd:

Kracht van onze inwoners:

- We creëren de voorwaarden op grond waarvan iedere inwoner, op zijn eigen niveau, actief mee doet in de (lokale) maatschappij.
- Inwoners dragen zorg voor elkaar en bieden naar vermogen ondersteuning aan kwetsbare inwoners.
- We hebben ook aandacht voor die inwoners die (nog) geen beroep op ons hoeven te doen.
- Onze inwoners zijn zich bewust van hun eigen verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid, uiteraard voor zover dit van hun gevraagd kan en mag worden, en handelen hier ook naar.

Kracht van onze (gemeentelijke) partners:

- We werken samen met deskundige en gekwalificeerde partners.
- We hebben 'de sociale infrastructuur van Dongen' sterk, herkenbaar en goed toegankelijk gepositioneerd.
- We brengen in samenwerking met het voorliggend veld het aanbod voor de sociale infrastructuur in beeld. Partijen weten elkaar goed te vinden en versterken elkaars aanbod hiermee.
- We hebben aandacht voor de inwoner die (cliënt)ondersteuning nodig heeft om mee te kunnen doen zodat waar nodig sneller adequate ondersteuning wordt geboden.

Kracht van de gemeente:

- De gemeente maakt werk van preventie en vroeg signalering waardoor (hoge) maatschappelijke kosten en persoonlijk leed wordt voorkomen.
- De inwoner komt snel en adequaat in contact met de gemeente om te bezien welke vorm van ondersteuning ingezet moet worden.
- We garanderen dat er een (sociaal) vangnet is voor mensen die het tijdelijk of permanent op eigen kracht niet redden. De door de raad vastgestelde financiële kaders zijn het uitgangspunt.
- We faciliteren inwoners, die dat van ons nodig hebben om zo lang mogelijk zelfstandig thuis te kunnen blijven wonen. We hebben oog voor de positie van de mantelzorger.
- We breken de schotten tussen de verschillende voorzieningen af en bieden bij multi-probleem situaties een maatwerkoplossing aan.
- De leefwereld van de klant prevaleert boven de systeemwereld. Daarbij is maatwerk het adagium.
- Bureaucratie en ingewikkeld taalgebruik vermijden we.

We streven ernaar dat Dongenaren een gezond, gelukkig en zelfstandig leven leiden. Men beschikt over voldoende zelf organiserend vermogen om problemen en tegenslagen op te lossen. We

mobiliseren de krachten in de samenleving en delen de verantwoordelijkheid met onze inwoners en organisaties. Met deze visie op het Sociaal Domein bouwen we verder op de kracht van de samenleving.

Middelen

Sinds 1 januari 2015 is de gemeente verantwoordelijk voor de uitvoering van de Participatiewet, de Jeugdwet en de Wet maatschappelijke ondersteuning. Met die wetten heeft de gemeente, in aanvulling op bestaande verantwoordelijkheden, nieuwe taken en verantwoordelijkheden gekregen. Om die goed te kunnen uitvoeren heeft het Rijk door middel van een integratie-uitkering Sociaal Domein budget overgeheveld naar de gemeente. Dit bedrag beschouwen we als een totaalbudget voor het sociaal domein en is in principe taakstellend.

Gemeenten hebben in 2015 de taken overgeheveld gekregen en hiervoor middelen ontvangen. Op deze middelen zat een flinke korting (15%). Inmiddels is gebleken dat veel gemeenten te maken hebben met flinke tekorten op het sociaal domein. Dit geldt ook voor de gemeente Dongen.

Oorzaken zijn volume groei in de Jeugd, complexe problematiek door de toename van (v)rechtscheidingen etc. Ook met de komst van het abonnementstarief in de Wmo per 1 januari 2020 verwachten we dat de druk op de middelen sociaal domein zullen toenemen.

Inmiddels wordt er via de VNG in Den Haag de noodklok geluid en zijn de tekorten op het sociaal domein punt van aandacht. Tijdens de Buitengewoon Algemene Ledenvergadering (BALV) van de VNG eind 2018 is onder andere ingegaan op de jeugdtekorten bij de gemeenten. Het Kabinet heeft aangegeven onafhankelijk onderzoek te doen naar de jeugdhulp en de volumegroei. Dat onderzoek is in concept afgerond en er blijkt inderdaad sprake te zijn van een flinke volumegroei in de jeugdhulp. Op dit moment voert de VNG verschillende ambtelijke en bestuurlijke gesprekken en dringt zij namens de gemeenten aan op een adequate financiële compensatie. Begin mei heeft het kabinet toegezegd dat er honderden miljoenen extra voor de jeugdzorg. Dit jaar gaat er een 420 miljoen euro extra naar de gemeenten. In de twee jaar daarna telkens 300 miljoen euro. Met dit bedrag van 1.020 miljoen euro in totaal kunnen gemeenten de tekorten wegwerken. Extra structurele middelen voor de jeugdzorg zijn er nog niet toegezegd (stand van zaken 27 mei 2019).

Gebruikte bronnen

- Toekomstvisie 2025, Investeren in relaties, Gemeente Dongen, maart 2016.
- Bestuursakkoord 2018 - 2022, Bouwen aan Dongen.
- De toekomst tegemoet. Leren, werken, zorgen, samenleven en consumeren in het Nederland van later, van het Sociaal Cultureel Planbureau, 2016.
- Sociale tweedeling in Brabant, februari 2019 <https://www.brabant.nl/subsites/veerkrachtig-bestuur/actueel/nieuws/2019/sociale-tweedeling-in-brabant>
- Platform 31, van Systemewereld naar leefwereld (www.platform31.nl)

Bijlage 1: Opbrengst week sociaal domein

Figuur 1: opbrengst week sociaal domein in beeld

Visie Effecten Doelen

